

"Çünkü zerre gibi bir câmid, arı gibi küçük bir hayvan, Kitab-ı Mübînin mühim ve ince meseleleri olan nizam ve mizanı bilmez." İzah eder misiniz, arının kitab-ı mübini okuması nasıl oluyor?

"İkincisi: Her bir şey, nizam-ı âlemi teşkil eden düsturlara ve muvazene-i mevcudatı idame eden kanunlara tatbik-i hareket etmekle, o Alîm-i Kadîre şehadet eder. Çünkü zerre gibi bir câmid, arı gibi küçük bir hayvan, Kitab-ı Mübînin mühim ve ince meseleleri olan nizam ve mizanı bilmez. Câmid bir zerre, arı gibi küçük bir hayvan nerede? Semâvat tabakalarını bir defter sayfası gibi açıp, kapayıp toplayan Zât-ı Zülcelâlin elindeki Kitab-ı Mübînin mühim, ince meselelerini okumak nerede? Eğer sen divanelik edip zerrede o kitabın ince hurufâtını okuyacak kadar bir göz bulunduğunu tevehhüm etsen, o vakit o zerrenin şehadetini redde çalışabilirsin!"(1)

Mesela, arı bal yapma yolunda bir adım atarken, varlıkta kurulmuş genel düzene ve sisteme uygun bir adım atmak zorundadır. Şayet genel sisteme uygun hareket etmez ise balı yapamaz. Çünkü bal yapma işlemi bütün kâinat ve sistemle ilişkili bir durumdur.

Ya diyeceksin ki, "*Arı kâinattaki bütün sistem ve kuralları biliyor, görüyor ve ona göre hareket ediyor ya da kaderin ona çizmiş olduğu yol haritasına göre hareket ediyor, yani arıya ne yapacağını nasıl adım atacağını Allah vahy ediyor.*", diyeceksin.

Birinci şık imkânsızdır ve arıyı ilahlaştırma anlamı taşır, ama kaderin arıya yol haritası çizmesi ya da Allah'ın ilham etmesi, gayet makul ve gerçekçidir.

"Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: 'Dağlardan, ağaçlardan ve insanların kurdukları çardaklardan kendine göz göz ev (kovan) edin. Sonra da her türlü meyveden ye de Rabbinin sana yayılman için belirlediği yolları tut!' Onların karınlarından renkleri çeşit çeşit bir şerbet çıkar ki, onda insanlara şifa vardır. Elbette düşünen kimseler için bunda alacak ibret vardır."(Nahl, 16/68, 69)

(1) bk. [Lem'alar, On Yedinci Lem'a.](#)